



# กระดานข่าวงานวิจัยใช้ได้จริง :

## พืชอาหาร พืชสมุนไพร

### เนาใน

กลุ่มวิจัยพฤกษศาสตร์และพืชไร่  
สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร  
ประจำเดือนเมษายน ๒๕๖๔

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Ilex umbellulata* (Wall.) Loes. วงศ์: Aquifoliaceae

#### ลักษณะทางพฤกษศาสตร์:

ไม้ต้น สูงถึง 25 เมตร ความยาวรอบลำต้นประมาณ 10-40 เซนติเมตร ดอกแยกเพศอยู่ต่างต้น เปลือกไม้เป็นสีน้ำตาลเข้ม มีผิวขรุขระ กิ่งอ่อนมีขนสั้นนุ่มปกคลุม และขนประปรายหรือผิวเกลี้ยงเมื่อกิ่งแก่ มีช่องอากาศขนาดเล็กกระจายทั่วกิ่ง ปลายยอดไม้เจริญเด่นชัด หูใบ เป็นสามเหลี่ยมรูปเดี่ยว ปลายแหลม มีขนสั้นหรือผิว(เกือบ)เกลี้ยง ใบ เรียงสลับ เป็นเนื้อเยื่อเมื่อยังอ่อนและคล้ายแผ่นหนัง เมื่อเจริญเต็มที่ แผ่นใบเกลี้ยง ใบรูปขอบขนาน ขอบขนานกว้างหรือรูปรีกว้าง ยาว 6-15 เซนติเมตร กว้าง 3-7.2 เซนติเมตร โคน ใบรูปลิ้นหรือรูปมน ขอบใบเรียบ ปลายใบเรียวแหลมหรือมน ใบด้านบนสีเขียวเข้ม ด้านล่างสีเขียวอ่อน เส้นกลางใบด้านบนเป็นแฉ่ง ด้านล่างโค้งมน มีขนสั้นนุ่มปกคลุมมากเมื่ออ่อน และมีกระจายห่างๆ ในใบแก่ แต่มีหนาแน่นที่โคนใบ เส้นใบด้านข้างมี 7-10 คู่ เรียงค่อนข้างตรงกันข้ามถึงเรียงสลับ พื้นที่ระหว่างเส้นใบค่อนข้างกว้าง วางขนานขึ้นและวนกลับก่อนถึงขอบใบ เส้นใบด้านบนเห็นไม่ชัด เส้นใบด้านล่างเห็นชัดเจน เส้นใบย่อยเป็นลายตาข่ายกว้าง เห็นไม่ชัดเจนทั้งสองด้าน ก้านใบเกลี้ยง หรือปกคลุมด้วยขนสั้น ยาว 0.8-10 เซนติเมตร ช่อดอก ออกตามซอกใบ ช่อเดี่ยว ช่อกระจุกคล้ายช่อซี่ร่ม ใบประดับติดที่ฐานช่อดอก โพลีลลิติดที่ฐานก้านดอก ดอกเพศผู้ มีกลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 4-5 กลีบ กลีบเลี้ยงรูปจาน มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2 มิลลิเมตร เป็นแฉกรูปถ้วย มีขนสั้นนุ่ม ขอบกลีบมีขนครุย สีเขียวอ่อน กลีบดอกรูปขอบขนานกว้าง ยาวประมาณ 2.5 มิลลิเมตร สีขาวออกเหลือง เกสรเพศผู้ 4-5 อัน ยาวกว่ากลีบดอก รังไข่เป็นหมันรูปคล้ายนวม ก้านดอกยาว 1.5-3.5 มิลลิเมตร มีขนนุ่ม ดอกเพศเมีย มีกลีบเลี้ยงและกลีบดอกเหมือนดอกเพศผู้ แต่มีขนาดเล็กกว่า กลีบเลี้ยงมีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1.5 มิลลิเมตร มีขนสั้นปกคลุมหนาแน่น รังไข่รูปทรงกลมแบน เกลี้ยง ยอดเกสรเพศเมียเป็นตุ่ม ก้านดอกยาวประมาณ 1.5 มิลลิเมตร ผล กลมหรือกลมแบน เส้นผ่านศูนย์กลาง 4-10 มิลลิเมตร ผิวเกลี้ยง สีเขียวและสีแดงเมื่อแก่ เมล็ด มี (6-)7-9(-10) ไพรีน ยาวประมาณ 3 มิลลิเมตร กว้าง 1-2 มิลลิเมตร ผิวด้านบนเป็น 3 ริวและ 1 หรือ 2 ร่อง ด้านข้างเรียบ



การกระจายพันธุ์: มีรายงานการกระจายพันธุ์ในแถบอินโดจีน ไทย พม่า จีน อินเดีย

สภาพนิเวศ: พบเจริญเติบโตในพื้นที่ป่าดิบ ป่าผสม เจริญบนเนินเขาที่ดินเป็นทรายหรือหินแกรนิต ริมลำธาร พบตั้งแต่ที่ สูง 100-1,200 เมตร

คุณสมบัติทางสมุนไพร: รายงานการนำเปลือกต้นไปต้มเพื่อใช้อาบในคนที่ร่างกายอ่อนแอ มีการนำไปไปรับประทาน คล้ายใบพลู ทั้งนี้ น่าจะเพราะใบพืชสกุล *Ilex* L. มีสารคาเฟอีนที่ช่วยให้ร่างกายกระฉับกระเฉง

แนวทางในอนาคต: ในพืชวงศ์คิลลา (Aquifoliaceae) เน่าในถือเป็นชนิดพืชที่พบได้มากกว่าชนิดอื่นๆ แต่ก็ไม่ได้พบ เจอทั่วไป ส่วนใหญ่จะพบในป่า หรือสวนพฤกษศาสตร์ ทรงต้นของพืชชนิดนี้สวยงาม เหมาะสมจะพัฒนาเป็นไม้ประดับ อีกทั้งคุณสมบัติทางเคมีของพืชที่มีสรรพคุณทางยา ควรศึกษาเชิงลึกเพื่อนำมาผลิตใช้ในระดับอุตสาหกรรม